

بناام خدا

تحدید نسل

زنگ خطری برای آینده ومسئولان

((نگاهی به هشدار مقام معظم رهبری در خصوص بحران تحدیدنسل در ایران))

نام ونام خانوادگی : جلال نعمتیان

سمت : کارشناس امور هویتی

محل خدمت : مدیریت ثبت احوال طبس

فهرست مطالب

۳	مقدمه	۱
۳	سالخوردگی در انتظار ایران	۲
۴	عوامل مؤثر بر سالخورده شدن جمعیت در ایران	۳
۵	چالش جمعیتی در جهان	۴
۶	مهمترین عوامل مؤثر بر جمعیت	۵
۷	چه باید کرد	۶
۸	سخن آخر	۷
۹	آمار ولادت و وفات	۹
۱۰	منابع	۱۰

مقدمه :

کلید واژه بسیار مهمی که مقام معظم رهبری بارها در دیدار با کارگزاران نظام و در بیاناتشان از آن استفاده می کنند ، کلید واژه (تحدید نسل) وهشدار درباره پیامدهای خطرناک این پدیده های خطرناک این پدیده است . تفکری که نسل جامعه و مردم ما را تهدید کرده و آن را به خطر می اندازد. این تهدید موجب خواهد شد ما در آینده نه چندان دور شاهد کشوری باشیم که دارای کمبود نیروی جوان است و این سدی برابر پیشرفت های بعدی کشور خواهد بود

مقام معظم رهبری بارها درباره خطر پدیده تحدید نسل هشدار داده اند . ایشان در دیدار مسئولین فرمودند: " آینده ی پرامید یکی دیگر از واقعتهای کشور ر است. این نسل جوان خیلی قیمت دارد . من به شما عرض بکنم محدود کردن نسل، برای کشور ما یک خطر بزرگی است . ما در منطقه خطر مبالغ زیادی پیش رفتیم ، باید برگردیم ، میتوانستیم جلوی این کار را بگیریم ، نگرفتیم. آنچه که متخصصین و کارشناسان ، با نگاه های علمی با دقت علمی بررسی کرده اند، ما را به این نتیجه میرساند که باین روند کنونی ، کشور در آینده دچار مشکل فراوان خواهد شد . کشور دچار پیری عمومی خواهد شد. این تحدید نسل چیز بدی است . مسئولین وعلاقمندان و آشنایان با مقتضیات این کار در مجلس باید توجه کنند و درست انجام دهند."

سالمند کیست ؟

سالمندی عبور از مرز ۶۰ سالگی

سازمان بهداشت جهانی سالمندی را به ترتیب زیر معین می کند: سالمند جوان (۷۴-۶۰ سال) سالمند (۷۴-۹۰ سال) سالمند پیر (۹۰ سال به بالا)

سالخوردگی جمعیت:

سالخوردگی جمعیت عبارتند از مرحله ای که طی آن افراد سالمند نسبت بیشتری از کل جمعیت را به خود اختصاص می دهد. با کاهش میزان باروری کلی از یک سو و کاهش میزان مرگ و افزایش امید به زندگی از سوی دیگر، ساختار سنی جمعیت از گروههای سنی جوان تر به پیرتر تغییر می یابد

سالخوردگی در انتظار ایران است :

براساس نتایج سرشماری عمومی سال ۱۳۳۵ در ایران جمعیت افراد ۶۰ سال به بالای کشورمان تنها ۳ درصد از کل جمعیت ایران بوده که این رقم براساس نتایج سرشماری عمومی سال ۱۳۷۵ یعنی پس از ۲۰ سال به پیش از دو برابر، یا ۶/۶ درصد افزایش یافته است.

براساس نتایج سرشماری سال ۱۳۵۵ میانگین سن جمعیت کشور ۱۷/۴ سال بوده و در سال ۸۱ به ۲۲ سال رسیده و برآورده شده است که در سال ۱۴۲۵ به حدود ۳۵ سال افزایش پیدا کند و این شروع بحرانی است که در ۵۰ سال در صورت عدم برنامه ریزی صحیح دچار آن خواهیم شد. بنابر گزارش سازمان ثبت احوال، جمعیت سالخورده کشور طی سالهای ۱۳۵۵ تا ۱۳۸۵، ۲/۹ برابر افزایش یافته که این افزایش در مناطق شهری، چهار برابر و در مناطق روستایی کمتر از دو برابر بوده است.

نسبت سالمندان در مناطق روستایی بیشتر از مناطق شهری است که علت آن مهاجرت است و پیش بینی جمعیت سالمند کشور نشان می دهد که در تمام استانها کشور جمعیت جمعیت سالمندان طی ۱۵ سال پیش بینی (۱۴۰۰-۱۳۸۵) همواره روند افزایشی خواهد داشت.

روند سالخوردگی و نسبت جمعیت ۶۵ ساله و بیشتر به کل جمعیت در سال های مختلف استان ها به طور تقریبی الگوی یکسانی خواهند داشت و طبق تعریف سازمان ملل از جمعیت سالمند (هفت درصد و بیشتر) در سال ۱۳۸۵ تنها در استان گیلان و خراسان جنوبی است که به سن سالخوردگی رسیده است. تعداد هفت استان از استان های کشور در سال های آتی به سن سالخوردگی (بیش از هفت درصد) خواهند رسید.

در حالی است که امید زندگی در مناطق روستایی معمولاً کمتر از مناطق شهری است، اما نسبت جمعیت سالمندان در مناطق روستایی بیش از مناطق شهری است که علت اصلی بالاتر بودن نسبت سالمندان در مناطق روستایی نسبت به مناطق شهری، مهاجرت جمعیت روستایی به مناطق شهری است، این مهاجرت در بین جوانان خیلی بیشتر از سالمندان است که باعث کاهش جمعیت جوانان و افزایش نسبت سالمندان مناطق روستایی می گردد.

عوامل موثر بر سالخورده شدن جمعیت در ایران :

مهمترین عوامل موثر بر سالخورده شدن جمعیت، کاهش مرگ و میر، خصوصاً مرگ و میر نوزادان و کودکان و کاهش اساسی و مستمر باروری و به تبع آن کاهش رشد جمعیت است که باعث تغییرات اساسی در ساختار سنی جمعیت اکثر جوامع از جمله ایران شده است. جمعیت شناسان عنوان می کنند افزایش جمعیت سالمند به دلیل سالخورده شدن جمعیتی است که در سالهای ابتدای دهه ۶۰ به طرز فزاینده ای به کشور اضافه شده اند. متولدان این سالها، با فرا رسیدن دوران جوانی باعث شده بو دند جمعیت ایران به عنوان جوانترین جمعیت کشور نامگذاری شود و با سالخورده شدن آنها نیز تعادل هرم جمعیتی به شکل اشکاری به سمت سالخوردگی میل نموده است.

آغاز دوره میانسالی جمعیت ایران

در این دنیای ۷ میلیاردی، ایران دیگر کشور جوان سابق به حساب نمی آید. با شروع دوره جدید ایران وارد دوره جمعیتی میانسالی شده است. دوره های جمعیتی شامل کودکی، جوانی، میانسالی، و کهنسالی است. در دوره جدید بیشترین هرم سنی جمعیت متعلق به ۳۰ تا ۶۰ ساله هاست که به عنوان مولدان اقتصادی شناخته می شوند

دفترآمار، اطلاعات جمعیتی و مهاجرت سازمان ثبت احوال کشور عنوان داشته پیش بینی می شود که از سال ۱۴۱۰ کشور وارد دوره کهنسالی شود و با استفاده بهینه از این پنجره جمعیتی اخیر زمینه تامین نیازهای نسل آینده فراهم شود. توسعه پایدار بانگه به نسل آینده، تامین نیازهای آنان است. کاهش نرخ باروری زنگ خطری برای آینده است. چنانچه با این سرعت نرخ باروری کاهش پیدا کند، ممکن است رشد جمعیت مان در سالهای بعد به صفر نزدیک شود

اکنون کشور ما در دوره فرصت طلایی در زمینه جمعیت کشورمان هستیم، سن ۱۵ تا ۶۴ سالگی از مهمترین و طولانی ترین برهه های جمعیتی هر کشور است و ایران هم در این برهه قرار دارد و حدود ۷۰ درصد جمعیت کشورمان در سن کار و فعالیت هستند. اما طبق پیش بینی های انجام شده باروند کاهشی که بعد از دهه ۶۰ در میزان باروری و میزان مولید کشورمان حاصل شد این روند کاهشی چالشهایی را در پیش روی آینده کشورمان قرار داده است. اگر این روند کاهشی ادامه پیدا کند که هم اکنون به یک روند تثبیت زیرسطح جانشینی رسیده است. هر خانواده با کمتر از دو فرزند در حال جایگزینی خواهد بود. این مشکل کاهش رشد جمعیت و حتی کاهش جمعیت فعال در کشور را به دنبال خواهد داشت. چالش دیگری که ممکن است در پیش روی آینده تحولات جمعیتی کشور باشد، این است که در ۲۵ تا ۳۰ سال آینده ممکن است رشد جمعیت ما به صفر برسد و بعد از آن رشد منفی آن آغاز شود. همین طور درصد جمعیت بالای ۶۰ سال کشورمان که سالمندان خواهند بود از ۵/۷ درصدی که در حال حاضر است به حدود ۱۸ درصد در آن سالها می رسد. برای پیشگیری از این کاهش شدید باروری و برهم خوردن تعادل ساختار جمعیت کشورمان با سیاستهای تشویقی و حمایتی کشورمان به آن سمت خواهد رفت و مانند بسیاری از کشورهای دیگر که این سیاستها را دنبال کردند در جهت بازیابی تعادل مجدد جمعیت کشورمان گام برمی دارد

چالش جمعیتی در جهان

در حال حاضر بیش از ۶۰۰ میلیون دختر جوان در جهان زندگی می کنند که بیش از ۵۰۰ میلیون نفر از آنها در کشورهای در حال توسعه بسر می برند. این دختران، حال و آینده بشریت را شکل می دهند. فرصت هایی که این دختران در دوران نوجوانی از آنان برخوردار خواهند بود آنها را قادر می سازد تا در بزرگسالی توانمند بوده و شهروندانی فعال گردند. بابرخورداری از مهارت ها و فرصت های مناسب، آنان می توانند از این امکانات برای خود، خانواده ها و جوامع شان بهره برداری نمایند. درحالی که بارداری زودرس حقوق، سلامت، تحصیلات و استعدادهای تعداد بسیاری از دختران را به مخاطره انداخته و فرصت آینده ای بهتر را از آنان سلب می نماید. هر سال حدود ۱۶ میلیون دختر جوان ۱۹-۱۵ سال در سراسر جهان زایمان می کنند و عوارض ناشی از بارداری وزایمان، بخصوص در کشورهای در حال توسعه، دلیل اصلی مرگ این گروه سنی است. باردار نوجوان تنها بحث سلامت نیست بلکه یک موضوع مربوط به توسعه است

که ریشه در فقر، ناباروری جنسیتی، خشونت، ازدواج کودکان، ازدواج های اجباری، عدم تناسب قدرت میان دختران جوان و همسرانشان، عدم تحصیل و شکست سیستم ها و ارگانهایی است که باید از حقوق آنان دفاع نمایند. نوجوانان و جوانان باید از آموزش هایی در زمینه جنسیت، متناسب با سن شان بهره مند گردند تا دانش و مهارتی را که برای حفظ سلامت خود در دوران زندگی شان نیاز دارند، بدست آورند.

ایران جزء ۳ کشور برتر کاهش مرگ و میر مادران است. ایران یکی از سه کشور برتر در زمینه کاهش مرگ و میر مادران پس از زایمان است. دولت ایران تلاش بسیاری برای رسیدن به اهداف هزاره داشته است. باید باخشنودی اعلام کرد تا امروز ایران به دو هدف از این اهداف دست یافته است، یکی از آنها آموزش و دیگری کاهش مرگ و میر پس از زایمان است.

مهمترین عوامل موثر بر جمعیت :

در بحث مولید ((تعداد نوزادان زنده به دنیا آمده در مقطعی از زمان و در یک محدوده جغرافیایی)) مورد نظر می باشد. در حالی که باروری به "توان بالقوه یک جمعیت برای بچه دار شدن" اطلاق می گردد. به عبارتی دیگر در بحث مولید، تعداد نوزادان مورد سنجش قرار می گیرد، در حالی که در باروری گروه مولد جامعه یعنی زنان در سنین باروری (معمولا ۴۹-۱۵ساله) که دارای حداکثر پتانسیل باروری و زاده ولد هستند مورد بررسی می باشند. عواملی چند در میزان باروری زنان تاثیر می گذارد که به برخی از این عوامل اشاره می گردد:

الف. شرایط محیطی و اقلیمی : شرایط محیط با تاثیر برجسته های بیولوژیک و فیزیولوژیک باروری سیر طبیعی آن را تحت اشعاع قرار می دهد. مثلا در مناطق با ارتفاع بالاتر و فشار پایین هوا میزان لقاح پایین تر گزارش شده است.

ب. شرایط اقتصادی : شرایط اقتصادی بطور مستقیم و غیرمستقیم عاملی در جهت افزایش یا م حدودیت مولید می باشد.

ج. شرایط اجتماعی : یکی از فاکتورهای کلیدی که در رشد جمعیت تاثیر می گذارد مسائل اجتماعی، عرف و مسائل مذهبی در یک جامعه است. کلیه عواملی که در زیر نام برده می شود در زیر گروه شرایط اجتماعی برمی زان باروری و مولید اثر می گذارد:

۱- دوره زندگی مشترک

۲- همگانی بودن ازدواج

۳- ازدواج زودهنگام

۴- سطح سواد

چه باید کرد؟

برای مقابله با روند کاهش مولید در کشور و خطر تحدید نسل باید در حوزه های مذهبی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی برنامه ریزی کرد.

***زمینه مذهبی:** در اسلام داشتن فرزند بسیار و ازدیاد جمعیت مسلمانان توصیه شده است. در برخی روایات، به ازدواج با هدف تکثیر نسل، توصیه شده است. همچنین در اسلام فزونی جمعیت مسلمانان یک معیار مهم در دنیا و آخرت مطرح شده است. به گونه ای که فرزندان در دنیا زینت (کف ۴۶)، مایه استعانت و قدرت و مایه غلبه مؤمنان و در آخرت نیز مایه مباهات پیامبر اسلام (ص) (حرعاملی ۱۳۷۴ ج ۱ ص ۳۳). امام باقر (ع) از پیامبر خدا (ص) نقل فرمود: چه چیزی انسان مؤمن را از این باز می دارد که همسری بگیرد تا شاید خداوند فرزند برای او روزی کند که زمین را با گفتن لاله الا الله آکنده سازد. (حرعاملی ۱۳۷۴ ج ۲ ص ۳) این توصیه ها به روشنی گویای ارزشمندی تکثیر نسل و فزونی جمعیت است. نباید در جامعه اسلامی مؤمنان از ترس روزی فرزندان و یا فقر و کمبود امکانات، جمعیت و توالد و تناسل را محدود نمایند، زیرا این امر در قرآن نکوهش شده است.

***زمینه فرهنگی:** همواره در تاریخ ایران زمین، به ویژه در گذشته های نه چندان دور خانواده های بزرگ و پر جمعیت دارای ارج و منزلت اجتماعی بوده اند. تمایل به زندگی گروهی و افزایش اقتدار نیز از خانواده به دلیل داشتن فرزند زیاد، زمینه تکثیر نسل را فراهم می آورد.

***زمینه اجتماعی:** در زمینه اجتماعی، گفتمان سازی، در زمینه افزایش زاد و ولد، ایجاد زمینه های لازم برای تحکیم خانواده و زمینه سازی برای تسهیل شرایط ازدواج مطرح می شود. هر کدام از دستگاههای ذیربط باید مسئولیت خود را در این زمینه شناسایی و انجام دهند.

***زمینه اقتصادی:** یکی از دغدغه های اصلی که در مساله تحدید نسل با آن روبرو هستیم بحث اقتصادی ازدواج جوانان است. در حال حاضر مطابق آمار و ارقام سن ازدواج جوانان نسبت به گذشته افزایش پیدا کرده است و باید برای کاهش این آمار فکری کرد به طور مثال اگر ما در زمینه اشتغال زایی بسترهای لازم را فراهم کنیم، اشتیاق لازم برای ازدواج در جوانان ایجاد می شود و به طبع به دلیل تامین معاش خانوار جوان علاوه بر ازدواج میل فرزندآوری نیز پیدا خواهد شد.

افزایش جمعیت جوان کشور در گرو مقابله با فرهنگ غربی " فرزند کمتر، زندگی بهتر "

ترویج فرهنگ غرب در قالب راحت طلبی در جامعه یکی از مهمترین دلایل کاهش جمعیت است. غربی ها می گویند فرزند کمتر زندگی بهتر و برای رهایی از مسئولیت و مخارج بچه ها اقدام به نگهداری حیوانات در منزل می کنند. حال جای بسی تاسف است که شعار فرزند کمتر زندگی بهتر، به فرهنگ تبدیل شده است. در صورتی که باید آن را به شعار فرزند بیشتر زندگی بهتر، جامعه قوی تر و کشوری آبرومندتر تبدیل کرد تا بتوان برچالش کاهش جمعیت فائق آمد

لیکن حقیقت آن است که این شعار غلط غربی در اعماق دل برخی نفوذ کرده است و این کاهش جمعیت را به دنبال داشته است. اما باید دانست در صورت ادامه این رون د جمعیت جوان کشور کم می شود و جمعیت کشور را بزرگسالان تشکیل می دهند. در حالی که بارهای سنگین هر جامعه ای بر دوش جوانان است و اگر جمعیت جامعه ای پیر شود آن جامعه آسیب پذیر خواهد بود. لذا برای برون رفت از این نقیصه باید شخصیت های مختلف و محافل گوناگون مردم را ترغیب کنن که این وضع عوض شود. شرایط امروز شرایطی است که اگر کاهش جمعیت همین گونه پیش رود آسیب های گوناگون و خطرانی جامعه را تهدید می کند.

سخن آخر:

در خاتمه باید گفت سرعت رشد جمعیت سالمند در مقایسه با رشد جمعیت کل کشور و پیش بینی افزایش تعداد وسهم سالخوردگان (جمعیت ۶۰ ساله بالا) در سالهای آتی لزوم برنامه ریزی های لازم در این زمینه را آشکار می سازد. جمعیت کشور باید افزایش پیدا کند. زیرا مساله مهمی است و تنها با سمینارها نمی توان جواب گوی مشکل شد. بلکه مقداری نسبت به این موضوع دیر شده است، لیکن اگر در سمینارها برنامه هایی تنظی م شود که عملیاتی باشد می توان با قوت بیشتری شروع کرد و پیش رفت تا بتوان گذشته را جبران نمود. از سوی دیگر نباید با بهانه هایی همچون درس خواندن، خرج و مخارج و دیگر مسائل که رفاه طلبی بیش نیست، نسبت به فرزند آوری بیشتر بی توجه باشیم، امیدواریم جامعه ما بیدار شود و به وظیفه شرعی و اجتماعی خود عمل کند. بهترین و شاید مؤثرترین راهکار برای مدیریت جمعیت و در این برهه کمک به نرخ باروری، افزایش آگاهی های عمومی و توجیه علمی منطقی کار است که در کنار آن ترسیم آینده ای روشن و کاهش دغدغه والدین برای کودکانشان بسیار مهم خواهد بود. دو موضوع تحصیلات رایگان و بهداشت

ودرمان در دسترس وارزان حداقل تا پایان دوران کودکی که شامل ابتدایی و راهنمایی تحصیلی است از ابتدایی ترین ابزارهای تشویقی برای افزایش جمعیت می تواند باشد.

آمار ولادت ثبت شده ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۷ در شهرستان طبس

کل ولادت ثبت شده در شهرستان (به استثناء دستگردان) ۷۳۸ نوزاد - ۳۷۲ پسر و ۳۶۶ دختر

تعداد ۵۱۶ نوزاد شهری و ۲۲۲ روستایی

آمار وفات ثبت شده ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۷ در شهرستان طبس

کل وفات ثبت شده در شهرستان (به استثناء دستگردان) ۱۳۴ وفات - ۷۷ پسر و ۵۷ دختر

تعداد ۸۲ وفات شهری و ۵۲ وفات روستایی

منابع :

- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با مسئولین نظام
- درآمدی بر اندیشه ها و نظریه های جمعیت شناسی. احمد کتابی
- خبرگزاری رویترز
- بی بی سی
- مجلات ثبت احوال
- واحد مرکزی خبر